

Pomogaj Bog

Psiłoga casnika »Pomhaj Bóh«
za ewangelskich Dolnych Serbow

oktober 1989
ISSN 0032-4132

Lube cytarje!

Pšed krotkim smy woswěšili žnjowny žékowański swěžen. Toš ten swěžen jo zdawna zapisany do cerkwinskego kalendarija. Weto take swěženje, ako swěšimy kužde lěto znowa, chowaju we sebje tšach, až woni w běgu casa se změnje. A naposledku woni wěcej nje-słuže pjerwejšeju zmysłtoju.

Take něco zachopijo se južo z nježe-lami, kotarež my by dejali napšawdu woswěšić ako „żeń togo Kněza“. Njej-smy ale z togo dnja dawno se naporali pšidatny žěłowy žen? „Nutšikowny mēr“ ga njejo nam wužytny. Pšeto: Wotpocywaš njepšinjaso nam žednych pjenjez.

Něco wosebneho wugbaš a bogatstwo nagromažić – to wježo našo myslenje a zažaržanje skońcnje k tomu, až wote-znajomy popšawny zmysł nježe a dru-gich cerkwinskih swěženjow, teke zmysł žnjownego žékowańskiego swěže-nja.

W bibliji cytamy myslicku (Mt. 4,4): „Ćlowjek se nježywi wot samego klěba.“

Gronimy-li: Naš wšedny klěb nam daj! – ga měnimy pšecej wěcej nježli jano klěb. Myslimy na swoju existen-cu, na kšywo nad głowu, na wšen po-domk, na kublanje w powołanju, na trěbne myto a zaslužbu, na drastwu, na rědne městno w dowolu, na awto, na młogu pšijaznosć techniki.

Pšosomy-li: Naš wšedny klěb nam daj! – ga myslimy dosć mało na dru-gich. Na tych, kotarymž jo kšomicka klěba wšo to, až njemuse głodnuš, až budu dalej žywe. Milionow luži jo, ako se žywje wot samego klěba. Woni jen trjebaju. Jim z gronami njepomogamy. Woni kšě nejperwej jano raz něco jěšć.

Gronimy-li: Naš wšedny klěb nam daj! – ga njedejali zabysć, až dosega toš ta pšosba za žěnsajšny žen. Wona wu-zamknjo požytnosć. Wona njeznajo do-bytka za sebje samego. Wona se zwěžo pšecej teke z ćlowjekom pši našom boce. „Ćlowjek se nježywi wot samego klěba.“

A ćlowjek se teke nježywi wot sa-mego derjeměša.

Ćlowjek jo žywy, spoznajo-li, kak słuša to wusko gromadu: wezeš a daš. Tak won bužo žékowny. Tak won na-makajo mēr w Jezom Kristusu, kotaryž jo wo sebje gronił: „Ja som klěb žy-wjenja.“

Nic jano kuždy žnjowny žékowański swěžen, ale kužda nježela a teke kuždy žen chowa we sebje taki zmysł. Jen spoznaš jo godnjej nježli bžez mēra planowaš a mimo pšestawki želaš. Bog daj Wam kšutu wutšobu, aby se wzeli wesrjejž wšogo žela dosć casa pšemy-słowaš a se žékowaš.

Waš Helmut Hupac,
wosadny farař w Korjenju

Wustšiganka dolnoserbskego ludowego wumělca Fryca Kitlarja

Spominam na fararja Šwjelu

Rady napišom žedne smužki na cesě Dešańskego fararja Bogumiła Šwjele. Mam wšake dopomnjeńki na njogo: zmkanja z nim, listy, rukopisne prjat-kowanja a knjigly. Won jo w dwažastych a tšizastych lětach wjeliki zajm za mojo rozwiše mēl. Kak ga jo k tomu pšišło?

Wot lěta 1903 jo naš nan ceptar w Gołynku był. Wot nas do Skjarbošca, žož Kito Šwjela, fararjowj nan, ze šul-arjom běšo a do lěta 1910 bydlašo, nje-jo daloko. Rozmėjo se, až ceptarje Cho-šebuskego wokrejsa su se mjazy sobu derje znali. Lěcrownož naš nan jo był wjele młodšy, smy dobry kontakt do Skjarbošca měli. Wušej togo jo Gołyn-kojski ceptar pilnje na gońtwu choj-žil; smy žiwinu z casami až blisko Hu-razu a Skjarbošca gonili abo pšegonjo-wali.

Bogumił Šwjela a naš nan stej se wo-bej w lěše 1873 narožilej, ale stej se akle w dwažastych lětach bližej pozna-walej, žož Dešański farař jo wjele po Dolnej Lužicy, pšedewšym Chošebu-skej, jězdził, aby se napšašował dla wša-kich rědkich abo wosebnych serbskich słow a teke polnych mjenjow. Mimo togo jo won z Budyšyna signal dostał, až Nowakojc z Gołynka skazuju a ku-puju serbske knjigly. Nabožna serbska literatura jo drje po přednej swětowej wojnje teke w Chošebuzu a drugih dol-nołužyskich městach (a pla serbskich fararjow!) na pšedaň byla. Ale což jo se w Budyšynje tencas na swětnych dolnoserbskich knjiglicach šišćalo, jo se ćlowjek dejal direktnje pla nakła-da skazaš. Mina Witkojc jo drje wšake

Bog jo ta lubosć

*Bog jo ta lubosć, tak zni to wšuži.
Bog jo ta lubosć, tak zni to nam.
Bog jo ta lubosć posrjejža luži,
Bog jo ta lubosć, žož chojžim sam.*

*Bog jo ta lubosć, tak powědatej
mjasec a slyńco a žen a noc,
a wot tog' sameg' se rozgranjatej
njejbo a zemja a wša jich moc.*

*Bog jo ta lubosć, a won pomožo
žěnsa a witše a pšecej zas,
Bog jo ta lubosć, och, daj nam, kněžo,
lubosć ku blišemu kuždy cas.*

(Juro Surowin)

serbske pismojstwo po Serbach roznoso-wała – ale do nas njejo wona pšišla.

Dokulaž naš nan rožony Gołynkar njejo, ale Dešańkar, smy fararja Šwjelu dla jogo slěženja k swojžbnym Tonu-sojcom posłali, žož jo se hyšći wšednje serbski powědało. To jo było tencas južo rědko w našej jsy; jano starša ge-neracija w Gołynku jo serbsćinu hyšći wuměla a naložowała.

Wot nalěta 1926 sem som chojžil na měsćański gymnazium. Farař Šwjela jo se we tom casu žedne raze rozgranjal z mojima starješyma, až serbske du-chowne su nam trěbnjeje nježli serb-ske gojce abo rěcniki. Naša mama jo z nim byla malsno wobjadna; ale naš nan jo kšěl ceptarstwo w našej familiji dalej kublaš daš. A ja sam som po-pšawem stojał za medicinu ... Dobył jo naslědku Bogumił Šwjela, dokulaž jo mēl nejlěpše argumenty.

Serbske powědanje do groži njedose-ga za fararja; togodla jo Dešański du-chowny pokazał na Mukowy słownik, kotaryž jo lažal njedotyknjony w gym-nazialnej tak pomjenjonej serbskej kni-głowni. Wšykne tši žele som na žewješ lět do domu dostał, dokulaž bibliotekar jo tencas był studijny ražc Karlo No-wak, dobry pšijašel našogo nana – wo-nej stej gromaže bylejš w wucabnikoj-skem seminarje w Starej Darbni – a pozdějšy serbski molař.

Do Dešna abo teke južo do Žylowa na serbsku namšu by drje za mnjo pše-daloko bylo; tak som w swojom gymna-zialnem casu chojžil do Chošebuskeje serbskeje cerkwe na Božu službu, žož pšedewšym wot dobrych prjatkowanjow Strobicańskego fararja Wjeńcka som wjele nawuknul.

Bogumił Šwjela jo nejperwej našo-go nana a pozděj teke mě wabił na zgromažiny dolnołužyskeje wotnožki Mašice Serbskeje. Toš som jogo poznał ako jěderneho Serba. Raz jo na takej gromaže pšednosował farař Kokot, ro-žony Rogowař, w nejlěpšej serbsćinje.

W diskusiji su potom někotare „serbske“ ceptarje — to jo se tšojlo južo w nacistiskem casu — we wjelikej bojazni lubjej němski powědali. Dopomnjejom se hyšći derje, kak jo Bogumił Šwjela jich powědajucych pšetergnuł a krađu na serbsku rěc tłocył. Ale na końcu jo won weto zejgrał ...

farář Herbert Nowak-Drjowkojski

Serbska namša w Borkowach

106 wobžělnikow jo se licyło na nježeli, dnja 9. apryla 1989, ako jo kupka „serbska namša“ tenraz pšepšosyła na Božu službu do Borkojskeje cerkwje. Žedne Borkojske wosadne, ako su wěželi wo serbskich namšach zajžoneju lětowu w Dešnj, Janšojcach, Mosće a Žylowje, ga su dawno južo wugronili swojo žycenje, aby se teke raz wu nich w serbskej maminej rěcy prjatkowalo. To jo se jim něnto skońcnje spońilo. Ale nic jano z Borkow a blišeje wokolnosći jo pšichwatała radna licba namšarjow. Někotare gosći su pšišli z Barlina a Chošebuza, z Janšojскеje a Mošćańskeje wosady. Dešańska wosada jo byla zasej derje zastupjona. Dosć daloku drogu su teke měli žedne z Gorneje Łužyce: ze Slěpjańskeje wosady, z Budyšyńskego a z Worjejskego wokrejsa. Božko njejo se raz pitšku dokradnjey za tym pšašalo, wotžo wše su pšišli. Zawěrnó njejsu howko něnto wšykne sobu mjenowane. Zazdašim jo požedanje za namšami w dolnoserbskej rěcy wětše ako młogi se myslí. Tak znejmjeńša kšěł redaktor how godnošís po tom, až jo ducy do Borkow z awtom sobu wzeł 86lětnego serbskego žěda, aby běšo drogu z Dešna až do Wjebna z kolasom „wuměrił“ a něnto tam pitšku wujachlony stojašo a podermo na bus cakašo. A myslí du hyšći dalej: Lěc by žěnsa wuglědało tak tužnje wokoło mamineje rěcy Dolnych Serbow, gaby měli swojich serbskich fararjow a pšawidlownje serbsku namšu za cas, comy groniš zajžonych styržasća lět? Njewižimy ga na tych něnto wozrožonych dolnoserbskich namšach jano nejstaršu generaciju, ale teke pšeczej zasej namšarjow srježnych lět.

A teke to daš jo hyšći pšipodla sobu gronjone: Mjazy namšarkami, ako chojže hyšći wšednje w serbskej abo burskej drastwje, su teke južo byli někotare, kenž wacej njechojže kuždy žěń serbske. Na taki wosebny žěń ale su se kšěli teke wosebne rědnje zdrastwiš a su toš pšijěli woblacone w serbskej drastwje. A to se nam wjelgin, wjelgin spodoba.

Ale wrošmy se do Borkojskego Božego domu, žož jo k. farář n. w. Herbert Nowak z Drjowka wšyknych pšibytnych wutšobnje wuwitał. Kuždy jo na zachopjeniku dostał dolnoserbske spěwarske a dwojne łopjeno z tekstom dolnoserbskeje liturgije. Žělowa kupka „serbska namša“ běšo wobstarala šišćanu liturgiju z notami, což na pjerwjejšnych namšach hyšći měli njejsu. A lej: Spěwanje bywa tak ned wjele lěpše. Rozdžěliło jo se pši tej gožbje teke tšese wudaše młodego dolnoserbskego casnika „Pomogaj Bog“. Z nabožnosću su potom teke wšykne sluchali na prjatkowanje fararja Nowaka. Won jo mj. dr. wujasníł mě a wuznam teje nježele, ako se mjenujo nježela dobrego pastyrja. To jo won zwězał ze wšakimi zjawami pšihytnosći, kenž nam žěnk ak žěnk wěcej starosćow gotuju:

„Južo w starem testamense slyšymy cesto wo pastyrjach. Bog sam powěda wo sebje w pširownosći pastyrja. Nejžwěc znaty pak jo 23. psalm: ‚Bog kněz jo moj pastyr; ja njebudu tšadaš. Won mě paso na zelenej luće a wježo mě k fryšnej wože. Won wochłožijo moju dušu; won wježo mě na pšawej droze swojogo mjenja dla...‘ — David, pišucy ten psalm, glěda slědk do młodych lět, žož jo mogał pod woplěwanim Božym se wjaseliš swojogo žywjenja bžez starosćow — kaž wojcka na pastwje pši slobranej rěcce. Won wježo mě k fryšnej wože: tak smy slyšali. — Žo su te case wostali, ako naša woda jo hyšći fryšna, cysta byla! Loni som se zasej raz tam kupał, žož smy ako golcy w Sprjewi raži plěli: tencas cysta, jasna woda, pšewidna až na žolty pěsk na dnje, žěnsa na tom samem měsće taka bruna lura, až se žadaš tam nutš skocys. Kak aktualne jo Swěte pismo! Bog kněz co fryšnu wodu měš, žož možo se krađu wochłožiš! David wuznajo, až Bog jo pšawy wjednik w žywjenju. Won jo jogo pšeczej po pšawej droze wozyl swojogo mjenja dla. Nježjo wo to, až my pšesajžijomy swoju wolu, ale Božu wolu.“

Gnute su namšarje teke pšiwzeli wuložowanje sady: „Ty pšigotujoš mě blido sporomje mojih winikow.“ K tomu jo farář Nowak prjatkowal: „Gospodliwosć jo Serbam swěty pocynk. Wu nas doma jo klěb stawnje na bliže sejež, aby mogali gosćoju, cuzemu abo njecuzemu, ned skibku wotkšajaš. Samo winikam plaši serbska gospodliwosć. Ale

wjele wěcej jo tudy wugronjone: Cas žywjenja njejsmy ako Bože gosći a bjerjomy z jogo rukowu polne žognowanje — chto kšěł to přés! Daš naše winiki nam to wobzawize; woni njeđeje nam našu radosć na Božych dobrotach skazys. — Pši wšom což zachopijoš, glědaj na ten końc. Twojo cele žywjenje bužo akle płodne a wužitne, spodobne a glucne, glědaš-li na ten końc. Togo dla buž Bogu blisko na zemi a won bužo šli blisko w nimjernosći!

Pši mojom Bogu cu ja wostaš a služys jomu wobstawnje, pon budu tež tu wěstosć dostaš pšez mojo cele žywjenje: Až ten na pěski njetwari, kenž Bogu jan se dowěri. — Hamjeń.“

Po zgromadnem bjatowanju a spěwanju a Božem bliže su potom jano někotare ned domoj chwatali, woblutujucy, až njejsu měli casa, sobu pšiš do susednego wosadnego doma. Tam su Borkowarje pšigotowali kafej a tykańc. A njejo teke dlujko warnowalo, až su zazněli přédne serbske arije. Kněz M. Pernak jo je zakantoril. K ruce su teke byli te „Duchowne kjarliže“, malke spěwarske kniglicki, kotarež jo wudała Dešańska wosada w lěše 1957. Z nich su potom Dešnarje žedne rědnje stare kjarliže a štucki zanjasli.

Wutšobny žěk wšykny, kenž su pšinosowali, aby dolnoserbska namša w Borkowach se tak derje ražiła.

Dolnoserbska namša 9. 4. 1989 w Borkowach — po namšy kafej a tykańc a serbske spěwanje, kotarež jo kněz Pernak z Barlina nawjedowal

Dolnoserbska namša 9. 4. 1989 w Borkowach — dogromady 106 namšarjow

Z „Wosadnika“
w oktobrje lěta 1908

Serbske wosady a serbske fararje

Do serbskeje wosady słuša serbski farar. To wěže wosebnje te wosady, kenž serbskego fararja njamaju. Nic, aby pšesiwio tych němskich fararjow se něco groniš kšělo. Ně, woni žělaju z teju samskeju lubosću a zwěrnosću ako serbske fararje. Ale žož ta rěc se njemaka, tam se njemaka teke wšake druge. Serbske jo serbske, se groni. A wono jo tužne, až kužda serbska wosada serbskego fararja njama. Popojska dosta pšed dwěma lětoma k přědnemu razu němškego. Ten samy jo ju južo nět zasej spuścił. A nět kšěta tak rada zasej serbskego mės. Bužo jogo krydnuš?

Wot Wětošojskeje, Borkojskeje a Liškojskeje wosady se groni, až jich fararje znowa na wuměnik pojdu. Wjelike serbske wosady, kotarymž serbski farar nanějwušej trjeba jo, budu jadnogo krydnuš? Z Chošebuskeje wosady jo serbski farar Šwjela wujšel, kenž 5 lět ako pomocnik jej jo słužył z goruceju lubosću a ze swěteju zwěrnosću. Ako dla togo wobzamknjone wordowa, za Chošebusku serbsku wosadu hyšći jadnogo serbskego fararja twarže pšistajis, docakašo se wot wšyknych pšawdosćiwych luži, až za pšawdosću won k tomu by wuzwolony wordował. To se njejo stało. Tak jo sebje druge město pytał, a z wjaselenim Wochozam, serbskej wosaže gornołužyskej, k fararju wuzwolony wordował. Ta jo njebužo woblutowaš. Ale my smy zasej jadnogo zwěrnego serbskego fararja zgubili! Město njogo pšizo farar Riese Dešański do Chošebuza, aby ako kšuty serbski muž zdžaržał a dapoňnił, což w žognowanju se zachopiło jo.

Nět njama Dešańska wosada zasej žednogo fararja. Bužo serbskego krydnuš? Wěsće, gaž twardo pši tom wostanjo, až co jadnogo pytał, a z wjaselenim Wochozam, serbskej wosaže gornołužyskej, k fararju wuzwolony wordował. Ta jo njebužo woblutowaš. Ale my smy zasej jadnogo zwěrnego serbskego fararja zgubili! Město njogo pšizo farar Riese Dešański do Chošebuza, aby jako kšuty serbski muž zdžaržał a dapoňnił, což w žognowanju se zachopiło jo.

Trěbny jo serbskej wosaže serbski farar! Trěbne jo Bože słowo w serbskej rěcy!

Powěści:

Barlin-Weißensee. Na synože Ewangelskeje cerkwje Barlina-Bramborskeje wot 31. měrca do 4. apryla togo lěta jo pšedsedař žěloweje kupki „serbska namša“, generalsuperintendent R. Richter z Chošebuza, rozpšawjał wo zaměrach teje kupki a wo wozroženju dolnoserbskego cerkwinskego žywjenja. Rozpšawjeński wuběrk synody jo na to glědajucy wobzamknuł: „Synoda wita załoženje žěloweje kupki „serbska namša“ pod cerkwinskim wjednistwom, kotaraž se wěnujo cerkwinskemu žětoju w dolnoserbskej rěcnej krajinjě w zachadnosći, pšibytnosći a pšichodnosći pšez to, až pšedewšym zarědujo z tamnymi wosadnymi namše w jich serbskej maminej rěcy.“

Chošebuz. Přědne dolnoserbske cerkwinske wuscělanje jo było nježelu, dnja 2. apryla togo lěta, we wobłuku

Witajšo ze mše!
— stara poglědnica z Blotow

programa Serbskeje redakcije rozgłosa Chošebuskego sćelaka. Kněz farar Herbert Nowak z Drjowka jo prjatkował. Korjeński wosadny farar Helmut Hupac jo po tom powědał wo wozroženju dolnoserbskego ewangelskego cerkwinskego žywjenja w zachadnyma lětoma. Termin dalšnego zasešminutojskego nabožniskego wuscělanja w maminej rěcy Dolnych Serbow jo se položył na 17. september togo lěta.

Rakecy: Sobotu a nježelu, dnja 17. a 18. junija togo lěta, jo w Rakecach pla Budyšyna se wotměł 43. serbski cerkwiny žěń, ako jo stajał pod gronidłom „Worajso nowu rolu!“ (profet Hozea; 10,12). Mjazy namšarjami a gosćimi z

celeje Lužyce a zwenka njeje jo teke była z Awstralskeje turistiska kupka potomnikow serbskich wudrogowarjow zachadnego stolěša. Bejny žěl žěnsajšnych awstralskich Serbow pochada z dolnoserbskich wosadow.

Slěpe. Nježelu na 17. september su se wotpołudnja zmakali ewangelske Serby Slěpjańskeje wosady na serbske cerkwinske wotpołdnjo, kotarež jo jim wugotowała serbska superintendentura z Budyšyna. Nježelu, dnja 15. oktobra, bužo w Slěpjańskej cerkwi dapołudnja w zeger 9.30 namša w dolnoserbskej rěcy. Prjatkujto farar Herbert Nowak z Drjowka.

Wšykny m lubym cytarjam
a cytarjam "POMOGAJ BOGA"
wu ljubny postrow
Mato Nowak,
Lidija, Jure a Katja.
Ljubljana, dnja 3. maja 1989

Ze žekownosću
cytaju teke we
wukraju našo
łopjenko. Naš
krajan kněz
Mato Nowak,
kenž bydli w
Jugosłowjańskej,
jo nam
posłał luby
postrow celeje
jogo serbskeje
familije

Dolnoserbska
namša 9. 4. 1989
w Borkowach
— mjazy
namšarjami
teke dvě
žeńskej
ze Slěpjańskeje
wosady

Pomogaj Bog! – Bog žekuj! Serbske powitanja

Gaž zajtša znatych, swojžbnych abo drugih předny raz wižimy, ga žycymy jim „dobre zajtšo“. Wjacor, se wě, gronimy „dobry wjacor“. Wednjo pak slyšymy zwětšego „dobry žeń“, casy teke „żeń dobry“. Škoda jo, až jo se hynakše ředne serbske postrowjenje w slědnych lětach a lětžasetkach piťsku woteznało.

Tak možomy wednjo teke groniš wot Boga ze słowom „pomogaj Bog“, a na to se wotgronijo „Bog žekuj“. Žo-ž-li postrowjonego wykamy, ga pšistajijomy teke słowko „wam“, a možomy stakim teke groniš „pomogaj Bog wam“. Na to se wužekuju „Bog žekujšo“.

Gaž dvě wosobje mamy postrowiš, ga možomy teke groniš „pomogaj Bog wama“. Mamy-li dvěma na postrowjone wotegroniš, jo pšistušny žek „Bog žekujtej“ abo „Bog žekuj wama“.

Gosći, ako k nam pšichadaju, witamy ze słowom „witaj“ abo „witaj k nam“ abo „witajšo (k nam)“ abo „witajtej (k nam)“. Sy-lic pak pla drugih luži a něchten cuzy pšistupijo, maš groniš „witaj (witajtej, witajšo) k nim“.

Žo-ž-li něži do jšpy stupijomy a luže su rowno pši jěži, ga njegronimy „pomogaj Bog“, ale řednje „Bog žognuj“. Na to woni se wužekuju „Bog žekuj“.

Ředny serbski nałog jo był, až do jšpy jo se wosebnje witało. Jo-lic cuzy ší na twojom dworje namakał a stupijo-li z tobu do jšpy, ga gronimy ako wosebnje pšistojny gospodař abo gospodarka „witaj (witajtej, witajšo) do jšpy“.

W słowje „witaj“ se chowa zazdašim nejstarša forma serbskego postrowjenja. Namakajomy jo južo w nejstaršem dolnoserbskem spěwje „Wojnski kjarliš“, kenž pochada nejskerkej z casa, ako Serby su pšed tysac lětami hyšći pšišiwo Němcam za swoju lichotu wojowali. Česki wucony Adolf Cerny jo mjenowanu pšeu w lěše 1890 w Hochozy zapisał. W přednej štuće se spěwa: „Witaj, pan, witaj k nam. Hyj, hyj, witaj pan!“ Toš tu resp. podobnu formu wužywaju teke w drugih slowjańskich rěcach. Tak možomy se myslíš, až jo se nam how zachowało staroslowjańske postrowjenje, ako su naše woće južo wužywali w slowjańskej pradomowni.

Gaž se rozžognujomy, ga slyšymy božko doć cesto słowo „na zasejwiženje“. To ale jo cysto po němskem „auf Wiedersehen“ gronjone. Pšawje serbski se rozžognujomy ze słowom „božemje“. To jo žycenje „(ži) w božem mjenju“, a wono rozmějo se wšuži pla Serbow. Młogi pak drje teke groni „ži z Bogom“, „Bog buži z tobu“ abo „Bog pšewož tebe“. (Wotpowědnje tomu možomy tworiš formy duala a plurala.) Gaž se tak goži, ga možomy teke groniš „pšíz strowy zas“ (pšíztej, pšízco). Na to ten, kenž wotchada, hyšći wotegronijo „to Bog daj“ abo „to Bog kšě!“.

Damy-lic někomu postrow drugim sobu na drogu, ga gronimy pši rozžognowanju teke „wjele dobrego doma“, „wjele dobrego cłowjekoju (žeńskej)“ a podobnje.

Njamožomy a njocomy nikomu postajiš, kak dej se pši postrowjenju abo rozžognowanju groniš. Ale naša serbska rěc jo bogata, a to možomy teke pši tom pokazaš. A „pomogaj Bog“ – „Bog žekuj“ a „božemje“ a dalšne postrowjenja su ředne, až njedejali je kradu woteznaš, a teke njekšescijanymy mogu je normalnje wužywaš.

Skulptura „Pomogaj Bog“ z Windehausena

Samske mě ako naš casnik ma teke toš ta pšisamem 700 lět stara, božko wobškožona postawa z lipowego drjewa. Wona pak njepochada z Łužyce, ale ze Złoteje Łuki (Goldene Aue) w Durinskej (Thüringen). Njeznaty wumělc jo rězbował tu postawu swěteje Marije ze swětym šětom na klinje něži końc 13./zachopjeńk 14. stolěša. Stakim wona se licy do nejstaršych pši nas zachowaných skulpturow takego razu. To wosebne ale jo, až luže ju mjenuju až do pšibytnosći „Pomogaj Bog“. W mjenu skulptury jo se tak zdžaržało serbske postrowjenje serbskich kšescijanow, ako něga su bydlili w podpołdnjowem žělu Harza. Až to lěta 1953 jo postawa se chowała w cerkwi Windehausen, potom su ju wzeli do muzeja w Nordhausenje.

Namšarski słownik (III)

(zestajał H. Nowak-Drjowkojski)	
Wosada	Die Kirchengemeinde
wosadne	Gemeindemitglieder
cerkwjeńc, měškař	Kirchendiener, Küster
katechet	Katechet
diakon	Diakon
šulař	Lehrer (der auch den Organistendienst versieht)
kantor	Kantor
organist	Organist

Dolnoserbska namša 9. 4. 1989 w Borkowach – f. H. Nowak prjatkujo

cerkwiny ražc	Kirchenrat
cerkwina rada	Gemeindekirchenrat
cerkwiny staršy	Kirchenältester
cerkwiny zastupnik/zastupjař	Kirchenvertreter
cerkwine zastupjeństwo	Kirchenvertretung
cerkwiny přědkstojaj	Kirchenvorsteher
zmlna soťa	Diakonisse, (kirchl.) Schwester
žeńscyna pomoc	Frauenhilfe
cerkwina mošyna	Kirchenkasse
zastojnik cerkwineje mošyny	Kirchenkassendant
cerkwina rola, gola, luka	Kirchenacker, -wald, -wiese
pjenjeze	
zložys/zložowaš	Geld spenden
kšescijan	Christ
kšescijanka	Christin
kšescijaństwo	Christentum, Christenheit
tatań	Heide
pobožny	fromm
bžebžojny	gottlos
wěrjegy	Gläubiger
njewěrjegy	Ungläubiger
pšiwěra	Aberglaube
bratšojnska gmejna	Brüdergemeinde
gmejnstwo	Gemeinschaft
ewangelizacija	Evangelisation
wosebarje, wosebarske luže	Sektierer
wosebarstwo	Sektierertum, Sekte
konsistorstwo	Konsistorium

Anekdota

Won njewě, žo jo njebjo

Pšed wjele lětami běšo w jadnej serbskej, něnto dawno pšeněmčonej jsy młody farař. Ten jo był wusoko wucony luž, nic jano duchownje, ale teke duchnje. Toš myslašo se buram teke něco wot teje mudrosći sobu žěliš. Raz nježelu namšy jo powědał wot njebja. Won jo gronił, až ga luže sebje myslje, gaž dowusoka gładaju, žož wednjo slyńco a w nocy gwězdy wižiš, až to jo to njebjo.

„Tak to njejo“, jo młody farař powucował, „to su wopacne mysli. Žeden cłowjek ga njewě, žo njebjo jo. A njebužomy to žednje moc wuslěziš, pšeto až njebjo jo něco duchownego, ako my wopšimješ njamožomy. Njebjo ga njejo na žedno město wězane.“

Bury su se dali to powědaš. Krotko po tom prjatkowanju ale jo jedna starka dejala wumrěš. Wona jo to wěžeła a jo požedała za duchownym gronjegy: „Farař dej ku mnjo pšiš. Ale nic ten, ako njewě, žo njebjo jo!“ W. N.-D.